

Kormánykoalíció Németországban: A szociáldemokraták váratlan esélye

Kategória: [2022. március](#)

Írta: Rachel Knaebel

Szeptemberben a Németország Szociáldemokrata Pártja (SPD) évek óta tartó roskadozás után győzött a német parlamenti választásokon.

A párt bázisa és programja balra húz, míg kancellárjelöltje, Olaf Scholz a jobbszárnyat képviseli. Ilyen megosztottság mellett az eddig háttérbe szorult párt vajon kiállja-e a Zöldekkel és a Liberálisokkal kötött kormánykoalíció próbáját?

Kint cigizik a Bundestag üvegépülete előtt, farmerben, tornacipőben és sapkában. Majd elhagyatott folyosókon elvezet minket ideiglenes irodájába, ahol Olaf Scholz arcképét viselő – a Szociáldemokrata Párt (SPD) szeptember 26-i német parlamenti választásokon induló jelöltje – bögrék és táskák vannak felhalmozva. Anna Kassautzkit most választották meg parlamenti képviselőnek. 27 éves. „A párt balszárnyához tartozom” – magyarázza.

Az SPD a szavazatok 25,7%-ával az első helyen végzett a választáson, miután a felmérések szerint hónapokig 15% körül stagnált. A Bundestagban most 206 képviselője van az összesen 736 mandátumból. A felének ez a legelső mandátuma. Mintegy 50-en, Anna Kassautzkihoz hasonlóan, a párt ifjúsági szervezetéből, a Jusosból (Ifjú Szocialisták az SPD-ben) kerülnek ki, ők belülről rázzák fel a hanyatló német szociáldemokráciát.

Schröder úgynevezett „Agenda 2010” reformjai

A választási eredmények tizenöt éve csökkenő tendenciát mutatnak: a 2005-ös 34%-os csúcsról az SPD négy évvel később, az Angela Merckellel kötött első nagykoalíció végén 11 pontot veszített, 2017-ben pedig már csak 20,5%-ot kapott. Két évvel később az európai parlamenti választásokon messze a Zöldek mögött találta magát, mindössze 15,8%-kal. Ugyanakkor a tagok száma az 1990-es több mint 900 000-ról 2000-ben 730 000-re, mára pedig 410 000-re csökkent. A Jusosnak mintegy 70 000 tagja van. Regionális szinten a kép az egyes szövetségi tartományokban erősen különbözik: az SPD továbbra is vezet például Rajna-vidék–Pfalzban a legutóbbi regionális választásokon elért 35% feletti eredménnyel vagy Mecklenburg–Elő-Pomerániában (több mint 39%), de Szászországban vagy Bajorországban már a 10%-os határ alá estek vissza.

„2009-ben, 2013-ban és 2017-ben az SPD elsősorban azért veszítette el a parlamenti választásokat, mert hagyományos választói, a dolgozók tartózkodtak vagy más pártokra szavaztak, elsősorban a Kereszténydemokrata Unióra (CDU, jobboldali), majd az Alternativa Németországnak pártra (AfD, szélsőjobboldali)” – elemzi Klaus Barthel, aki 1994 és 2017 között az SPD parlamenti képviselője volt és közel áll a szakszervezeti mozgalomhoz. 1998-ban a munkavállalók 48%-a és a munkanélküliek 44%-a szavazott az SPD-re, 2017-ben ezek az arányok csak 23% és 22% voltak.^[1] Közben az SPD két kormányt is vezetett, 1998-tól 2005-ig. Ebben az időszakban Gerhard Schröder szociáldemokrata kancellár a Zöldekkel koalícióban végrehajtotta az úgynevezett „Agenda 2010” reformjait: a munkanélküli segélyek csökkentését, a munkaerőpiac deregulációját, valamint a szociális támogatásokban részesülők kicsinyeskedő ellenőrzési és büntető rendszerének bevezetését.^[2] A bizonytalan munkaszerződésekkel dolgozók száma robbanásszerűen megnőtt, és a „Hartz IV” – a minimálbér akkori elnevezése – malomkő lett az SPD nyakán. „A 2009-es kampány során, amikor plakátokat ragasztottunk, az emberek sértegettek minket ” – emlékszik vissza a 33 éves orvos, Sebastian Langer, aki 17 éves kora óta aktivista az országnak a volt NDK-hoz tartozó északkeleti

részén fekvő Parchim kisvárosban. Eredetileg a szélsőjobb elleni harc miatt lépett be a Jusosba. „De én az Agenda 2010 ellen voltam, a munkanélküliek elleni szankciók ellen, a rájuk nehezedő általános gyanakvás ellen. A Jusos ezt mindig is ellenezte”.

2017-ben a Jusos tagjai a szociáldemokrata–konzervatív nagykoalíció ellen emeltek szót. „A mottó az volt, hogy minden helyi pártszervezet nyújtson be egy a nagykoalíció-ellenes indítványt” – emlékszik vissza a 27 éves ügyvéd, Johannes Barsch, aki ugyanabból a régióból, de Greifswaldból érkezett. Az ő helyi pártszervezetük javasolta jelöltnek Anna Kassautzkit. – Az, hogy ma már mintegy 50 Jusos-képviselő ül a Bundestagban, azért van mert a fiatalok az országban sok helyen részt követeltek maguknak a hatalomból, hogy megvalósíthassák az elképzeléseiket” – mondja. Egy évvel később 2018-ban az SPD elindította a „megújulás” programalkotási folyamatát. „A pártszervezetekben mindenütt kerekasztal-megbeszéléseket szerveztünk, ahol mindent megbeszélhettünk, és ahol teljesen nyíltan vitázhatott egy 14 éves és egy 70 éves aktivista” – emlékszik vissza Anna Kassautzki. 2019 elején a párt elfogadott egy új „jólétiállam-koncepciót”, amelyben hivatalosan utasította el a Hartz IV-et, és helyette hosszabb munkanélküli segélyt, illetve óránként 12 eurós minimálbért követelt – ezek a javaslatok a tavaly szeptemberi választási programban is szerepeltek. Ezután az SPD új elnökséget választott, ahova bekerült a balszárny két tagja. A változás teljesnek tűnt. Néhány hónappal később mégis Olaf Scholz lett a kancellárjelölt. Annak ellenére, hogy 2018 és 2021 között Merkel pénzügyminisztere, Schröder alatt pedig az SPD főtitkára volt. 2010-ben is kiállt az Agenda 2010 reformok mellett és támogatta azokat.

Egy másik ellentmondás: az SPD és jelöltje, Olaf Scholz a korábbi választásokhoz képest egy baloldalibb programmal indult és ezzel közel kétfélmillió szavazatot szerzett a CDU szavazóitól. Ráadásul a baloldali párt, a Die Linke több mint 800 000 korábbi szavazója és a Zöldek 700 000 szavazója is átpártolt a szociáldemokratákhoz. Olaf Scholz személye, kormányzati tapasztalatai és a centrum felé húzó profilja kétségtelenül vonzó volt azoknak a korábban Angela Merkelre szavazóknak, akik inkább a stabilitást keresik és nem annyira a hagyományos konzervatív politika hívei. Ugyanakkor az SPD új lendülete és szociális javaslatai képesek voltak megbékíteni a Schröder-korszakban csalódott korábbi szavazókat. Végül, bár nagyon fiatal képviselőket küld a Bundestagba, a párt szavazóinak derékhadja meglehetősen idős: 2017 óta a 60 év feletti körében 9 pontot nyert, a 18–24 évesek körében pedig 3,4 pontot veszített. Röviden, a szociáldemokraták győzelme nem annyira egy mélyről jövő tendenciát jelenít meg, mint inkább a körülmények szerencsés együttesét.

„Olaf Scholznak sikerült személye és a kormányprogramunk mögött egyesítenie az SPD-t” – veszi védelmébe a 34 éves Ye-One Rhie, akit szeptemberben választottak meg Aachen nyugati választókerületben. „Az Agenda 2010 politikája hosszú időre megbénított minket. De ne felejtsük el, hogy Schröder idején szavazták meg az állampolgársági törvény reformját is” – teszi hozzá. A vörös–zöld kormány a 2000-es évek elején felváltotta a vér szerinti jog elvét a terület szerinti jog elvével, és így lehetővé tette, hogy a Németországban külföldi szülők gyermekeként született személyek állampolgárságot szerezzenek. E reform nélkül Ye-One Rhie asszony, akinek dél-koreai szülei 1986-ban vándoroltak be, nehezen jutott volna be a parlamentbe. „Amikor az SPD képviselőcsoportjának új tagjai október elején bemutatkoztak, sokan közülünk azt mondták: „Minket 2000-ben vagy az utána jövő években honosítottak. A választott képviselők sokszínűbb generációja vagyunk, közülünk többeknek van bevándorló háttér, többet beszélünk a befogadásról, a lesbikus, meleg, biszexuális, transz (LMBT)-kérdésekről, továbbá az éghajlatról, ami számunkra szintén igazságossági kérdés.” – mondta.

Másrészt az új generációnak kevés emléke van a korábbi szociáldemokrata kancellárról. „Emlékszem néhány satirikus műsorra, amely Gerhard Schrödert gúnyolta” – mondja egy fiatal női képviselő. „Emlékszem szerepelésére a médiában és a humoristákra, akik a hangját utánozták” – mondja Tom Lüth is, a rostocki Jusos tagja. „Ha megnézzük [a volt kancellár] politikáját, joggal merül fel a kérdés, hogy az SPD valóban baloldali párt-e – ismeri el a fiatalember. – De a párt döntései az elmúlt években – a Hartz IV megszüntetésének, a minimálbér emelésének a követelése – javítani fogják az országban élő emberek többségének a mindennapi életét. És számomra ez a baloldali párt lényege: az, hogy mindenkinek lehetősége legyen egy jobb életet élni, és ne csak néhány embernek legyen egyre több és

több. Az államnak meg kell teremtenie ennek feltételeit, és támogatnia kell azokat, akik ezt önerőből nem tudják elérni.”

Hosszabb munkahét, alacsonyabb bérek

Tom Lüth egy keletnémet tanárnő és egy építőipari munkás fia, politológiát tanult az egyetemen, és jelenleg a tartományi parlament egyik SPD- képviselőjének asszisztenseként dolgozik. A Bundestagba most bekerült ifjú szocialisták közül sokaknak van hasonló profilja: társadalomtudományi vagy jogi végzettség és szakmai tapasztalat választott tisztségekben, párttestületekben vagy a közigazgatásban. Az SPD fiatal képviselői közül azonban nem mindenki híve a szocializmusnak, mint például a Jusos korábbi és széles körben ismert elnöke, Kevin Kühnert, akit szintén megválasztottak szeptember 26-án. Nem minden Jusos-tag tartozik a balszárnyhoz” – mondja a 32 éves Lina Seitzl, akit a délnyugati Konstanz városában választottak meg. Az én gyökereim és a szakmai múltam az önkormányzati politikához köthető, ami elsősorban egy pragmatikus megközelítést jelent” – magyarázza a fiatal oktató-kutató. Az SPD új parlamenti képviselői között vannak ápolónők, általános és középiskolai tanárok, villanyszerelők, induló vállalkozó, kisgyermeknevelő, a légió hadnagya, katonatiszt, rendőr, vámtiszt, tűzoltó stb.

Az 58 éves Kathrin Michel egy vegyipari vállalatnál dolgozott értékesítési vezetőként, amíg be nem választották a Bundestagba. Szakszervezeti karrierje után 2012-ben csatlakozott az SPD-hez. „Egy bizonyos ponton azt láttam, hogy a szakszervezeti elkötelezettség már nem elég. Szerintem az SPD az egyetlen párt, amely javítani tud a dolgozók helyzetén és a szociális politikán.” Szászországban, ahol nemrégiben nevezték ki a helyi pártszervezet társelnökévé, Kathrin Michel kéz a kézben kíván együttműködni a szakszervezetekkel. „Jobb munkakörülményeket és magasabb béreket akarunk elérni, különösen az alvállalkozóknál. Ez egész Németországban fontos, de különösen a mi régióinkban, ahol az átlagos munkahét még mindig hosszabb, mint Nyugaton, és még mindig alacsonyabbak a bérek is”.

Az elmúlt években az SPD megpróbálta felújítani a kapcsolatait a hagyományos partnereivel, a szakszervezetekkel. A vállalatoknál a dolgozókkal együtt védjük a programunkban rögzített szociális követeléseket, amelyekért Olaf Scholz is kampányolt” – érvel Klaus Barthel, Schröder politikájának egyik korábbi kritikusa. Nem hiszem, hogy egy új Agenda 2010 típusú politika veszélye ma az SPD vezetőjétől eredne. A probléma az, hogy a többséghez koalíciót kell kötnünk a Szabad Demokrata Párttal (FDP), amely elkötelezte magát a szigorú liberalizmus és a költségvetési megszorítások mellett. A szeptember 26-i 11,5%-os szavazati aránnyal pedig erős pozícióban van. A baloldali Die Linke nevéseges eredménye (4,9%) miatt lehetetlen többséget kialakítani a baloldaliak és a Zöldek (Grünen) összefogásával.

Az SPD, a Zöldek és az FDP ezért október óta tárgyalásokat folytat a közös kormányalakításról. „Vannak közös pontok az FDP-vel, főleg a társadalmi helyzetek kérdésében, de a vagyon újraelosztásának központi ügyében, az adók és a szociálpolitika területén a követeléseink épp ellenkezőek” – magyarázza Klaus Barthel. „Az SPD és az FDP a Zöldekhez hasonlóan egyet tud érteni a marihuána legalizálásában, a választójogi korhatár 16 évre történő csökkentésében és a digitális szabadságjogokban. Az FDP azonban elutasítja a legmagasabb jövedelműek adóemelését, amely intézkedés a szociáldemokraták programjának középpontjában áll. Nehezen tudom elképzelni, hogy az FDP-vel való koalícióban hogyan tudjuk majd megvalósítani a programunkat – vallja Johannes Barsch Greifswaldban. – Lesznek csalódások a Jusos köreiből, az biztos. Remélem, hogy az Olaf Scholzba vetett bizalmunk beigazolódik. Továbbra is azt reméljük, hogy köszönhetően a megújult képviselőcsoportunknak, ez a törvényhozás más lesz, mint a Schröderé volt.” Marvin Müller elvtársának, aki még mindig diák, ma mindenekelőtt az a fontos, hogy „ne zárjuk le az elmúlt években megkezdett belső vitafórumokat. Nem ismételtethetjük meg ugyanazokat a hibákat, mint a múltban, hogy elveszünk a formális és stratégiai kompromisszumok között. Különben megint eltűnik majd a fél párt. És akkor – mondta ironikusan a 21 éves – az SPD egyszerű nyugdíjasklubba alakulhat.”

^[1] Wahlen zum Deutschen Bundestag, Kapitel 1.11. Stimmabgabe nach Beruf und Konfession (Zweitstimme) [Választások a német Bundestagba, 1.11. kötet, Szavazás szakma és felekezet szerint (második szavazás)], Deutscher Bundestag, 2021.

^[2] L. Olivier Cyran: L'enfer du miracle allemand [A német csoda pokla], *Le Monde diplomatique*, 2017. szeptember – a magyardiploban itt olvasható:
<http://www.magyardiplo.hu/archivum/2017/227-2017-szeptember/2450-a-nemet-csoda-pokla.html>

- [szociáldemokrácia](#)
- [németország](#)
- [pártpolitika](#)